

Летючий Сергій Сергійович,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
*Науковий керівник: Коваленко Артем
Володимирович*, доцент кафедри кримінально-
правових дисциплін Луганського державного
університету внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка, кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОГО, ПІДОЗРЮВАНОГО У ВЧИНЕННІ ХУЛІГАНСТВА

Допит при розслідуванні – це процес отримання показань від особи, яка володіє певною інформацією, що має значення для кримінального провадження. Мета допиту – отримати повні та об'єктивно відображаючі дійсність показання, що є джерелом доказів, а наявні в них фактичні дані – доказами [1, с. 357]. Допит є слідчою (розшуковою) дією, яка проводиться практично у будь-якому кримінальному провадженні. Певною інформацією про обставини кримінально караного діяння володіють потерпілі та очевидці кримінального правопорушення, підозрюваний має право давати показання та пояснення щоб захистити себе від кримінального переслідування.

Не обходиться без проведення допиту й процес досудового розслідування кримінальних хуліганств, зокрема вчинених неповнолітніми. Погоджуємося з О. Г. Бабенко, яка зазначає що допит неповнолітнього підозрюваного під час досудового розслідування може додатково травмувати його психіку, проте для встановлення інформації про обставини вчинення злочину, все ж таки необхідно оперативно отримати показання від неповнолітнього підозрюваного після вчинення ним кримінального правопорушення [2, с. 115]. Тому вважаємо за доцільне дослідити процесуальні та тактичні особливості допиту неповнолітніх, підозрюваних у вчиненні кримінально протиправного хуліганства.

До кримінальної відповідальності за вчинення діяння, передбаченого ст. 296 КК України, можуть бути притягнуті особи, які досягли віку чотирнадцяти років.

Також варто зазначити, що у випадку вчинення діяння, яке має ознаки хуліганства, особою у віці від одинадцяти до чотирнадцяти років, досудове розслідування щодо такої особи має бути проведено у повному обсязі та вирішено питання про застосування до неї примусових заходів виховного характеру.

При цьому неповнолітніми, в розумінні п. 12 ч. 1 ст. 3 КПК України, є малолітні та особи у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років, а малолітніми, відповідно до п. 11 ч. 1 ст. 3 КПК України – діти до досягнення віку чотирнадцяти років.

Ст. 484 КПК України вимагає від слідчого, дізнавача та прокурора здійснювати процесуальні дії в порядку, що найменше

порушує звичайний уклад життя неповнолітнього та відповідає його віковим та психологічним особливостям, роз'яснювати суть процесуальних дій, рішень та їх значення, вислуховувати його аргументи при прийнятті процесуальних рішень та вживати всіх інших заходів, спрямованих на уникнення негативного впливу на неповнолітнього. Тому допит неповнолітнього підозрюваного у вчиненні хуліганства доцільно проводити не у кабінеті уповноваженої особи а вдома у неповнолітнього чи в приміщенні школи де він навчається або установи де він виховується.

Відповідно до ч. 1 ст. 226 КПК України, допит таких осіб обов'язково має проводитися у присутності захисника неповнолітнього, його законного представника, педагога або психолога. До початку допиту таким особам потрібно повідомити про їхній обов'язок бути присутніми при допиті а також про їх право заперечувати проти запитань, поставлених слідчим чи дізнавачем, та ставити власні питання. За необхідності до проведення слідчої (розшукової) дії може бути в якості спеціаліста залучений лікар. Очевидно, що до проведення такого допиту доцільно залучати педагогів, психологів та лікарів, з якими допитуваний вже знайомий та має певний психологічний контакт, довіру. Допускається також проведення допиту у форматі, за якого слідчий, дізнавач передають запитання, які потрібно поставити, психологу чи педагогу, який здійснює безпосереднє спілкування з неповнолітнім. Сама уповноважена особа, яка проводить допит, спостерігає за таким спілкуванням, контролює його хід та фіксує результати.

Загальна продовжуваність такого допиту не може перевищувати дві години на день, та однієї години без перерви.

Під час проведення таких допитів доцільно враховувати психологічні особливості допитуваних осіб: як вікові, так і специфічні для осіб що вчиняють певні кримінальні правопорушення. Вчинення діяння, передбаченого ст. 296 КК України, завжди пов'язане із зневажливим ставленням правопорушника до суспільства, його правил та нормального порядку перебігу суспільних відносин, зухвалістю та цинізмом. Неповнолітні, які вчиняють хуліганство, як правило різко негативно відносяться до представників влади та працівників правоохоронних органів.

Через це значно ускладнюється встановлення психологічного контакту з допитуваним та отримання від нього будь-якої криміналістично значущої інформації. З метою вирішення таких ситуацій можемо рекомендувати проводити подібний допит поза межами органу досудового розслідування. Під час проведення слідчої (розшукової) дії слідчому, дізнавачу доцільно бути вдягнутим у цивільний одяг (а не у поліцейський однострій, який одразу викличе відразу в допитуваного неповнолітнього). Процесуальні вимоги допиту (встановлення особи, роз'яснення прав тощо) доцільно реалізовувати в ігровій формі, чергуючи такі моменти з побутовими питаннями до дитини.

Ще однією специфічною складовою допиту неповнолітнього підозрюваного у вчиненні хуліганства є предмет його допиту. На думку А. В. Коваленка, основним критерієм визначення предмету допиту особи під час розслідування певного кримінального правопорушення є обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування відповідного посягання [3, с. 122].

Так, під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 296 КК України, з'ясуванню підлягають обставини, визначені ст. 91 КПК України та обставини, що визначаються специфікою складу даного кримінального правопорушення, його криміналістичними ознаками та індивідуальними особливостями конкретного розслідуваного діяння. Крім того, відповідно до ст. 485 КПК України, під час розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми, додатково з'ясуванню підлягають повні і всебічні відомості про особу неповнолітнього: його вік (число, місяць, рік народження), стан здоров'я та рівень розвитку, інші соціально-психологічні риси особи, які необхідно враховувати при індивідуалізації відповідальності чи обранні заходу виховного характеру; ставлення неповнолітнього до вчиненого ним діяння; умови життя та виховання неповнолітнього; та наявність дорослих підбурювачів та інших співучасників кримінального правопорушення.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що допит неповнолітнього підозрюваного під час досудового розслідування хуліганств є однією з ключових слідчих (розшукових) дій, яка має свою специфіку. Не дивлячись на те, що допит може негативно вплинути на психіку неповнолітнього, з метою реалізації його права на захист та для повного встановлення обставин кримінального правопорушення неповнолітній підозрюваний має допитуватися обов'язково.

Такий допит рекомендується проводити поза межами органу досудового розслідування, бажано на території школи, де навчається неповнолітній, в установі де він виховується чи у нього вдома. До проведення слідчої (розшукової) дії доцільно залучити захисника та законного представника, а також педагога чи психолога, з якими допитуваний вже знайомий. Під час проведення таких допитів доцільно враховувати психологічні особливості допитуваних осіб: як вікові, так і специфічні для осіб що вчиняють певні кримінальні правопорушення. Негативне ставлення неповнолітнього, який вчинив хуліганство, до представників правоохоронних органів може значно ускладнити встановлення психологічного контакту з підозрюваним. Предмет допиту неповнолітнього підозрюваного у вчиненні хуліганства має формуватися з урахуванням положень ст. 91 та 485 КПК України.

Список використаних джерел

1. Маркусь В. О. Криміналістика. Навчальний посібник Київ, 2007. 558. с. URL: http://library.nlu.edu.ua/poln_text/knigi/kondor1/cd/kriminalistika2007.pdf

2. Бабенко О. Г. Досудове розслідування щодо неповнолітнього підозрюваного. Дис. ... доктора філософії, 081 – Право. Маріуполь, 2020. 261 с.

3. Коваленко А.В. Особливості допиту потерпілого від посягань на життя та здоров'я журналістів. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. № 6. Том 1. 2016. С. 121-124

Мамульчик Анна Андріївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Свобода Євгенія

Юрїївна, професор кафедри

криміналістичного забезпечення та судових
експертиз Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЕКСПЕРТИЗИ ЛАКОФАРБОВИХ МАТЕРІАЛІВ І ПОКРИТТІВ: ОБ'ЄКТИ Й ОСОБЛИВОСТІ ЗБИРАННЯ

Одним із найбільш поширених видів криміналістичних експертиз є експертиза лакофарбових матеріалів та покриттів, оскільки її об'єкти можна знайти майже на всіх матеріальних носіях, що є результатами виробничої та повсякденної діяльності людей у різноманітних галузях. Усі вони виступають як речові докази при розслідуванні кримінальних правопорушень і при вирішенні спорів у цивільних та господарських справах [2].

Основним об'єктом цієї експертизи варто вважати повний об'єм лакофарбового матеріалу, який являє собою багатокомпонентну суміш, що застосовується для покриття різноманітних поверхонь, які в свою чергу також використовуються під час проведення експертизи як її окремий об'єкт. Досліджуючи більш детально складові суміші, ми можемо умовно розділити їх на основні, тобто ті, що забезпечують створення лакофарбових матеріалів і віднести до них зв'язуючий компонент, різноманітні пігменти та барвники, розчинники й наповнювачі, а також допоміжні – ті, що надають суміші певних властивостей та включити до їх переліку пластифікатори, сикативи, поверхнево-активні речовини тощо. Усі ці компоненти цілого можуть розглядатися окремо та слугувати як самостійні джерела інформації, що також досліджуються під час проведення судової експертизи.

В процесі нанесення фарб, лаків, шпаклівок, ґрунтівок, оліф на різноманітні поверхні, людина зазвичай використовує певні допоміжні інструменти до прикладу фарборозпилювачі, валики, щітки, шпатель які в подальшому, разом з залишеними на них частинками суміші, утворюють окремий об'єкт експертизи. Окрім безпосередніх знарядь праці, джерелами інформації є й інші речі матеріального світу як от транспортний засіб, одяг, меблі, деталі будівельних конструкцій, сейфи тощо, які використовуються в експертизі як носії, що містять на собі лакофарбові матеріали або їх частинки.